

REHABİLİTASYON VE YENİDEN YAPILANDIRMA ÇALIŞMALARINI İÇİN

SAPTAMALAR - POLİTİKA ÖNERİLERİ

YENİ VE GÜVENİLİR BİR ÖRGÜTLENME

DOĞU MARMARA REHABİLİTASYON VE YENİDEN YAPILANDIRMA İDARESİ

Kapsadığı bölgedeki yerleşimlerin afetlere hassasiyetinin saptanması ve dayanıklı duruma getirilmesi görevi de bulunan ve asli görevi deprem sonrası ortaya çıkan hasarların giderilmesi, kayıp ve zararların telafisini sağlamak ve bu bölgede denetimli ve işleyen bir inşaat sektörü yaratmak olan DOĞU MARMARA REHABİLİTASYON VE YENİDEN YAPILANDIRMA İDARESİ' derhal kurulmalıdır.

- Bu İdare doğrudan Başbakan'a sorumlu olarak çalışmalı ve İdare Başkanı Bakan yetki ve sorumluluğuna sahip olmalıdır.
- Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulunca denetlenecek olan İdare ayrıca bağımsız denetim (auditing) firmalarınca denetlenmelidir.
- Üç aylık denetim raporları kamuoyuna açıklanmalıdır.
- Uygulamalar düzenli basın toplantıları ile halka duyurulmalıdır.
- Yurtiçi ve dışı tüm bağışlar ve finansman bu İdare tarafından yönetilmelidir.
- Bu İdare Geçiş Dönemi Kent Planı'nı katılımcı bir yöntemle hazırlamalı ve yürürlüğe sokarak uygulamalı ve DENETİMLİ İNŞAAT DÖNEMİ 'ni başlatmalıdır.
- Artçı depremler önemini yitirene kadar inşaatlar durdurulmalıdır.
- İvediliği olan inşaat uygulamaları İDARE'nin müşavirleri tarafından denetlenerek gerçekleştirilmelidir.
- Siyasi etkilerden arındırılmış ve profesyonel uzmanlardan oluşan bir kadroya sahip olmalıdır. Kamu ve özel sektör içinde çalışan ve bilgi ve deneyimleri ile kendilerini kanıtlamış uzmanlar proje uygulaması süresince bu İDARE'de çalıştırılabilir. Milliyetleri ne olursa olsun yabancı uzmanlardan, yabancı kuruluşlardan da yararlanılmalıdır. Bilgili ve deneyimli müşavirlik kuruluşlarından hem proje aşamasında hem de inşaat kontrollüğü aşamasında yararlanılmalıdır.
- İş yaptırma konularında uluslararası deneyimlerden de yararlanılarak uygun ihale yöntemlerine ve kurallarına sahip olmalıdır.
- Kentlerin rehabilitasyonu ve yeniden yapılandırılması için gerekli iç ve dış finansman kaynaklarını kullanabilmelidir. Çağdaş bir fon idaresi olmalıdır.
- Bu **İdare Doğu Marmara Bölge Planı ve Geçiş Dönemi Kent Planlarını katılımcı ve çağdaş planlama yöntemleri ile hazırlamak ve uygulamaktan sorumlu olmalıdır**. Ülkemizde bölge planlama çalışmaları 1960 larda başlamış ve hatta Doğu Marmara Bölge Planı yapılmış olmasına rağmen iktidarlar ve hükümetler bu planları engel olarak görmüşlerdir. Bölge ve kent planları bölgesel ve kentsel gelişme stratejilerini içerirler. Çağdaş planlama anlayışı ile büyüme ve gelişmenin gerçekleştirilebilmesi için sanayi ve ticaret odaları, mühendis, mimar ve şehir planlama odaları gibi sivil toplum kuruluşları da dahil olmak üzere bütün tarafların katılımı ile bu bölgesel ve kentsel gelişme planları hazırlanırsa yabancılaşma ortadan kaldırılır, planlar benimsenir, halk tarafından sahiplenilir, uygulamanın denetimi ise çoğulcu toplumlarda olduğu gibi sivil toplum kuruluşları ve yurttaşlar tarafından yapılabilir. Bilindiği gibi depremin meydana geldiği koridor esas olarak İstanbul Metropoliten bölgenin Anadolu yarımadasına uzandığı en önemli koludur. Metropolün

en önemli sanayi kuruluşları bu bölgede yer almaktadır. Bölgedeki tüm kentler, İzmit ve Adapazarı dahil bu nedenle hızla büyümüşür. Bu bölgede sorunları arttıran bir aşırı kentleşme olgusu yaşanmaktadır. Küçük yada büyük Sanayi kuruluşları arsalarını temin ettikten sonra mevzi imar planları ile makro kararları değiştirerek inşa edilmektedir. Bazıları ise kaçak olarak inşaata başlamakta sonra bazen af yasaları ile bazen de başka yollardan meşrulaştırılmaktadır. Sanayi kuruluşlarının bu bölgede yığılmasını takiben çevredeki köylerde ve kentlerde genellikle kaçak olan yoğun bir konut yapılaşması ortaya çıkmaktadır. En verimli tarım alanlarımız, gelecek nesillerimize miras olarak bırakmamız gereken doğal ve kültürel varlıklarımız sanayi kuruluşları ve beraberinde oluşan konut alanlarının bu yığılması ile yok olmaktadır. İlk afette bu aşırı kentleşme olgusunun nelere mal olduğu meydana çıkmıştır. Sanayi kuruluşlarının önemli bir kısmı hasar görmüştür, üretim kayıpları olmuştur. 15.000 den fazla insanımız yaşamlarını yitirmişlerdir. Entelektüel kaybımızı ise henüz ölçemiyoruz.

- Bu deprem sonrasında aşırı kentleşmenin önlenmesi, yoğunlukların azaltılması, ormanlar yanında vadilerin ve ovaların korunması gibi çeşitli boyutlar hazırlanması gerekli bölge ve kent planlarında yer almalıdır. Bu planlarda kentsel rehabilitasyon, kentsel yenileme, kentsel yeniden yerleştirme projeleri hazırlanmalı, bu projelerin finansmanında bölgede yaratılan değerlerinde kullanıldığı proje içi yada projeler arası çapraz finansman, çağdaş proje finansman yöntemleri, kamu-özel sektör ortaklığı modelleri gibi yöntemler kullanılmalıdır.
- İMAR YASASI VE İLGİLİ MEVZUAT AFETLERE KARŞI DAYANIKLILIĞI SAĞLAYACAK TEKNİK ÖNLEMLERİ KAPSAYACAK BİÇİMDE YENİDEN GÖZDEN GEÇİRİLMELİDİR.
- DEPREME DAYANIKLI YAPI YAPMA, YAPILARI DEPREME DAYANIKLI DURUMA GETİRME VE BU SÜRECİN KONTROL EDİLMESİ İÇİN MÜŞAVİRLİK, SİGORTA, TAZMİNAT, CEZALANDIRMA KONULARINDA YENİ DÜZENLEMELER YAPILMALIDIR. YAPILAŞMA SÜRECİNDE İŞLEYEN BİR YAPI DENETİM SİSTEMİ OLUŞTURULMALIDIR.
- ZEMİN ÇALIŞMALARINI İÇİN YERLEŞME ÖLÇEĞİNDE VERİ TABANI OLUŞTURULMALI, MİKRO ZONİNG ETÜDLERİNİN YANINDA AFETLERİN ETKİLERİ İLE İLGİLİ GERÇEK VERİLERDEN VE SİMİLASYON YÖNTEMLERİNDEN YARARLANILARAK AFET ŞİDDETİxHASAR HARİTALARI HAZIRLANARAK BU HARİTALARDAKİ OLASI HASAR EŞEĞRİLERİNDEN YARARLANILARAK ARAZİ KULLANIM KARARLARI VE YAPILAŞMA KARARLARI VERİLMELİ, VERİLMİŞ KARARLAR İSE REVİZE EDİLMELİDİR.

Afetler de meydana gelen kayıplar ve hasarların ön önemli nedeni yapılaşma sürecindeki bozukluklardır. Yerleşmelerimizin afetlere karşı dayanıklılığı son derece azdır. HABİTAT konferansında hazırlanan Ulusal Rapor da dikkate alınarak şehirleşme ve yapılaşma süreçlerinde yeniden yapılanma çalışmalarına başlanmalıdır. Yeni kurumsal düzenlemelere gidilmelidir. İçinde Afet Yönetimi İdaresi'nin de yer aldığı Şehircilik ve Konut Bakanlığı Kurulmalıdır.

Ayrıca afetlere hazırlıklı olma konusunda, tüm ilgili kurum ve kuruluşlar bünyelerinde yeniden bir idari örgütlenmeye giderek Afetlerle mücadele ihtisas birimleri oluşturmalıdır. Her kuruluş kendi sorumluluk alanında afetlere hazırlıklı olma, afetlere karşı mücadelede

bilinçli olma ve eğitim programları hazırlama ve uygulama konularında etkin bir biçimde faaliyette bulunmalıdır.

Bu kapsamda özellikle iki kuruluşun yeniden yapılanması ivedilikle gerçekleştirilmelidir.

- SİVİL SAVUNMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

SİVİLLEŞTİRİLMELİ VE EN
KÜÇÜK YERLEŞMEYE,
SOKAKLARA,
APARTMANLARA KADAR
YAYGIN BİR BİÇİMDE
ÖRGÜTLENMELİDİR. İLK
YARDIM VE KURTARMA
BECERİSİ BÜTÜN
YURTTAŞLARIMIZA
KAZANDIRILMALIDIR.
AFETLERE HAZIRLIKLI
OLMA KONUSUNDA
SÜREKLİ HALK EĞİTİMİ
VERMELİDİR.

- KIZILAY DERNEĞİ

SİVİLLEŞTİRİLMELİ VE
YERLİ VE YABANCI BENZER
NİTELİKTEKİ DİĞER
DERNEKLER VE VAKIFLARA
DESTEK VERME, ONLARIN
GÜÇLENMESİNE YARDIMCI
OLMA KONULARINDA
FAALİYET GÖSTERMELİDİR.
DÜNYADAKİ KIZILHAÇ VE
KIZILAY DERNEKLERİNİN
GÜNDEMLERİ DEĞİŞMİŞ VE
AFET ÖNCESİ AFETLERE
HAZIRLIKLI OLMA
KONUSUNA
YOĞUNLAŞMIŞTIR. KIZILAY
HEM İDARİ OLARAK
SİVİLLEŞMELİ HEM DE
DÜNYADAKİ DEĞİŞMELERE
UYUM SAĞLAMALI VE
DÜNYAYA ÖRNEK
GÖSTERİLEBİLECEK
KONUMA GETİRİLMELİDİR.

Bir başka kurumsal düzenleme ise EĞİTİM alanında yapılmalıdır.

- ÜNİVERSİTELERİN

BÜTÜN İNŞAAT FAKÜLTELERİNDE

BÜTÜN MİMARLIK FAKÜLTELERİNDE

BÜTÜN ŞEHİR PLANLAMA BÖLÜMLERİNDE

BÜTÜN KAMU YÖNETİMİ BÖLÜMLERİNDE

AFETLER VE MÜHENDİSLİK,

AFETLER VE MİMARLIK,

AFETLER VE ŞEHİR PLANLAMA

AFET YÖNETİMİ

DERSLERİ ZORUNLU OLARAK VERİLMEMEYE
BAŞLANMALIDIR.

BU KONULARDA YETERLİ ÖĞRETİM ÜYESİ
BULUNAMIYORSA

- BÖLÜMLER ARASI ORTAK EĞİTİM
PROGRAMLARI UYGULANMALI,
- YABANCI ÖĞRETİM ÜYELERİ DAVET
EDİLMELİ,
- HIZLA BU KONULARDA ÖĞRETİM ÜYESİ
YETİŞTİRİLMEMEYE BAŞLANMALI,
YURTDIŞI BURSLAR BULUNMALI,
ARAŞTIRMALARA FİNANSMAN DESTEĞİ
VERİLMELİDİR.

Bir başka eğitim alanı ise inşaat sektörüdür.

- İNŞAAT İŞÇİLERİ, KALFALARI VE USTALARI, TESİSATÇILAR(kolon ve kirişleri eğer sağlam yapılmışlarsa tesisatçılar tahrip etmektedirler, depreme karşı bilinçsizce zayıflatmaktadırlar.) MUTLAKA DEPREME (AFETLERE) DAYANIKLI GÜÇLENDİRİLMİŞ TAŞIYICI SİSTEMLER KONULARINDA KURSLARA TABİ TUTULMALI VE SERTİFİKA ALMALIDIRLAR (Kalorifer yakmak için sertifika programı uygulanmıştır). BU ZORUNLU SERTİFİKA EĞİTİM POLİTİKALARI ÜNİVERSİTELER, MESLEK ODALARI VE MÜŞAVİR KURULUŞLAR TARAFINDAN VERİLMELİDİR. SERTİFİKASIZ HİÇBİR İŞÇİ, KALFA VE USTA İNŞAATLARDA ÇALIŞTIRILMAMALIDIR. DENETİM BELEDİYELER TARAFINDAN YAPILMALIDIR. BU EĞİTİM OKULLARIN TATİL OLDUĞU DÖNEMLERDE MEB'E BAĞLI OKULLARDA YAPILABİLİR.
- İSTER KAMU İSTER ÖZEL OLSUN İNŞAAT MÜTEAHHİTİ OLABİLMEK İÇİN İNŞAATLA İLGİLİ ÜNİVERSİTE EĞİTİMİN YANINDA (Eczane açabilmek için Üniversite eğitimi aranırken bina yapmak için aramamak vurdum duymazlıktır),

TAZMİNAT YÜKÜMLÜLÜĞÜ, GEÇMİŞTEKİ İŞ PERFORMANSI (depremlerde yapıları kendi kusurları nedeniyle hasar gören müteahhide meslekten men cezası verilmelidir. Bu denetim TMMBO tarafından yapılmalıdır.) GİBİ YENİ ŞARTLAR GETİRİLMELİDİR

AFET SONRASI OPERASYONLAR İNSANİ BOYUT ÖNE ÇIKARTILARAK KATILIMCI ÇAĞDAŞ BİR YÖNETİMLE YÜRÜTÜLMELİDİR.

Deprem sonrası aynı anda üç tür çalışma aynı anda başlatılmalıdır.

1. DURUM VE HASAR BELİRLEME
2. GEÇİCİ İSKAN
3. SÜREKLİ İSKAN

Ülkemizde ne yazık ki bütün bu aşamalarda sayılar ön plana geçmektedir. Depremde ölenlerin, yaralananları sayıları, yıkılan ve hasar gören binaların sayıları maç sonuçları yayınlanır gibi verilmektedir.

İnsani boyut unutulmaktadır.

Kaç çadır, kaç prefabrik geçici konut, kaç daimi konut yapılacağı bunların nasıl ihale edileceği ve ne kadar para harcanarak yaraların sarılacağı konuları ile kamuoyu meşgul edilmekte ve gündem oluşturulmaktadır.

İnsani boyut unutturulmaktadır.

İNSANİ BOYUTLU SOSYAL PROGRAMLARIN GEREKLİLİĞİ

İnsani boyutun dikkate alındığı sosyal programlar ve projeler çağdaş katılımcı modellerle hazırlanmalı uygulama süreci sivil toplum kuruluşları ve girişimleri tarafından izlenmelidir.

Deprem sonrası Bayındırlık Bakanlığı elemanları yıkılan binalar ve orta ve hafif hasarlı yapıların saptanması çalışmalarını yapmaktadırlar. Bu saptamalar yıkılan yapılar da kaç tapu sahibi hak sahibi olduğu ve hangi binaların onarılacağı ile ilgilidir. Daha sonra hak sahibi olanlar için konutlar yapılmaya ve yapılar onarılmaya çalışılmaktadır. Bu tür işler eğer afet bölgesi gözden uzakta ve bütçeye de yeterli mali kaynaklar konulmazsa devletin borç hanesine yazılmaktadır. Devletin borç miktarının yaklaşık 30.000 konut civarında olduğu ifade edilmektedir.

Yıkılan yada hasarlı binalar kategorilerine karşılık ölen yada yaralanan insanların sayıları da tespit edilmektedir. **Depremden yaralanmadan kurtulan insanlar ise hasarsız binalar gibi algılanmaktadır.**

Bu çok büyük bir yanlış algılama, anlama ve cehalettir.

Depremden yaralı olarak veya yaralanmadan kurtulan birçok insan için yaşam koşulları değişmiştir.

- HER YAŞ GRUBUNDA PSİKOLOJİK SORUNLAR YAŞANMAKTADIR. BU SORUNLARIN TEDAVİ EDİLMESİ GENELLİKLE ORTA BAZEN DE UZUN DÖNEMLERE YAYILMAKTADIR.
- İNSANLAR ARASI ARKADAŞLIK VE DOSTLUK İLİŞKİLERİ ÖLÜMLER VE SAKATLANMALAR NEDENİYLE YA YOKOLMUŞ YADA AZALMIŞTIR.
- KÜLTÜR VE EĞLENCE ETKİNLİKLERİ DURMUŞTUR.
- AİLENİN GEÇİMİNİ SAĞLAYANLAR ARASINDA ÖLÜM YADA ÇALIŞMAYACAK ŞEKİLDE SAKATLANMALAR NEDENİYLE AİLE GELİRİ YA YOKOLMUŞ YADA AZALMIŞTIR.
- YIKILAN YADA HASAR GÖREN İŞYERLERİ, KONUTLAR NEDENİYLE SERVET KAYIPLARI OLMUŞTUR.
- İŞYERLERİ YIKILAN VEYA İÇİNE GİRİLEMeyecek DERECE HASAR GÖREN ESNAF, TÜCCAR, KÜÇÜK ÜRETİCİLER, KOBİLER VE SANAYİ KURULUŞLARININ SAHİPLERİ VE BURALARDA ÇALIŞANLARIN GELİR KAYIPLARI ORTAYA ÇIKMIŞTIR. ÇALIŞAN KESİM ARASINDA İŞSİZLİK ARTMIŞTIR.
- GELİR DAĞILIMI BOZULMUŞTUR.
- ÇEŞİTLİ SEKTÖRLERDE ÇALIŞAN VE ÇALIŞTIKLARI KURUM VE KURULUŞLARIN GELİŞİMİNE KATKIDA BULUNAN BİLGİLİ VE DENEYİMLİ BİR ÇOK İNSAN YAŞAMINI YİTİRMİŞTİR. BU KURUM VE KURULUŞLARDA VERİMLİLİK VE ETKİNLİK SORUNLARI ORTAYA ÇIKACAKTIR.
- KENTSEL KİMLİK YİTİRİLMİŞTİR.
-

DOĞU MARMARA BÖLGESİ REHABİLİTASYON VE YENİDEN YAPILANDIRMA PROJESİ KAPSAMINDA

- İNSAN BOYUTUNUN, İNSAN KAYNAKLARININ DİKKATE ALINDIĞI SOSYAL PROGRAMLAR VE PROJELER YAPILMALIDIR.
- BU PROGRAM VE PROJELER YUKARIDA SORUN OLARAK SAYILAN HER BİR KONU İÇİN AYRINTILI SAPTAMALAR VE SAHA ÇALIŞMALARI İLE TANIMLANABİLİR.
- SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİ DEPREM SONRASI ORTAMDA İNSANİ YARDIMLAR YAPMAKTADIR. YENİ SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI, GİRİŞİMLERİ ORTAYA ÇIKMAKTADIR. SOSYAL PROGRAMLAR VE PROJELERİN TANIMLANMALARINDA VE UYGULANMASINDA SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI İLE BİRLİKTE ÇALIŞMA, BİRLİKTE UYGULAMA İLKESİ BENİMSENMELİDİR.
- SOSYAL PROGRAMLAR, SOSYAL PROJELER GELİŞTİREN VE UYGULAYAN SİVİL GİRİŞİMLERE ARSA, EKİPMAN VE MALİ DESTEK VERİLMELİDİR.
- SOSYAL PROGRAMLAR VE PROJELERİN OLUŞTURULMASINDA VE UYGULANMASINDA ÖZEL SEKTÖRÜN DE KATILIMI VE ORTAKLIĞI SAĞLANMALIDIR.

- BÜTÜN BU PROGRAM VE PROJELER DOMAR RYYP KAPSAMINDA KATILIMCI BİR SÜREÇLE HAZIRLANACAK
- SOSYAL KALKINMA PROGRAMI ŞEMŞİYESİ ALTINDA TANIMLANACAKTIR.
- YENİ KENTSEL BÖLGESEL KİMLİKLER BULUNMALIDIR.
- ...

YUKARDA TANIMLANAN SORUNLAR VE SORUNLARA KARŞILIK GELEN PROGRAMLAR VE PROJELERİN UYGULAMA SÜRECİ AYNEN İNŞAATLARDA Kİ KONTROLLUK SİSTEMİNE BENZER BİÇİMDE İZLENMESİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ YAPILMALIDIR. BU İZLEME SİSTEMİ İLGİLİ SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI TARAFINDAN YAPILMALIDIR.

Afet sonrası “Kurtarma ve Acil Yardım Aşaması”, Durum ve Hasar Belirleme Aşaması”, Geçici İskan ve Daimi İskan Aşamaları”nda her zaman **İnsanlar ve içinde huzurla yaşayacakları çağdaş mekanların yaratılması ön planda tutulmalıdır.**

Afetlerin yıkıcı etkisine uğramış her bir kentimiz için ve bu kentlerimizde yaşayan insanların hayatlarının eskisine göre daha iyi bir duruma ulaşması için çaba harcanmalıdır.

GEÇİŞ DÖNEMİ KENT PLANLARI

Yukarda sıralanan nedenlerle her bir kent için “GEÇİŞ DÖNEMİ KENT PLANLARI”nın yapılmasını gereklidir.

- Geçiş Dönemi Kent Planları afete uğrayan kentlerdeki yurttaşlarımızın da katılımları ile hazırlanmalıdır. Afetlere dayanıklı konutları işyerlerini, okulları ve sağlık kuruluşlarını içeren çağdaş yaşam çevrelerinin inşa edilmesi sürecinde halkımızın katkısının alınması, kararlara katılımının sağlanması mutlaka gerçekleştirilmelidir
- Bu planlar afete uğrayan insanlarımızı daha iyi bir yaşam sağlanması amacı ile hazırlanmalıdır.
- Geçiş Dönemi Kent Planları üst ölçekte hazırlanacak olan **Doğu Marmara Bölge Planı** ile de tutarlı olmalıdır.

GEÇİŞ DÖNEMİ KENT PLANLARI aşağıda ki konularla sınırlı olmamak kaydıyla şu konuları içerir:

- Hasar Belirleme ve Enkaz Kaldırma - Bu aşamada Üniversitelerin Deprem Mühendisliği Enstitüleri tarafından eğitilmiş sertifikalı uzman hasar belirleme ekipleri görevlendirilmelidir. Hasar tespitlerini takiben hangi enkazların öncelikle kaldırılacağı belirlenmeli ve enkazlar PLAN’da çevresel etkileri de incelenerek yeri saptanan **Enkaz Döküm Alanına** taşınmalıdır. Enkaz Döküm Alanı güvenlik ekiplerince korunmalıdır. Enkazlar Döküm alanına götürüldükçe enkaz ayrıştırma ekiplerince bulunabilen değerli eşyalar, maddeler eğer sahipleri belirlenebilirse (cüzdan, banka hesap defteri vb) sahiplerine teslim edilmelidir. Sahipleri belirlenemeyen diğer kıymetli şeyler afet fonuna yatırılmalı ve bu kentlerin yeniden yapılanması projeleri için

kullanılmalıdır. Hurda inşaat malzemeleri ise geri dönüşüme tabi tutularak yeni imar uygulama programlarında kullanılmalıdır.

Hasar belirleme aşaması sonucunda Yeniden Yapım Programları, Taşıyıcı Sistemlerin Güçlendirilmesi Programları kesinleştirilir.

Ayrıca hasarsız yapılar ve içinde oturulmasında ve çalışılmasında sakınca bulunmayan hafif hasarlı yapılar belirlenerek bu yapılarda yaşamın normal akışı hızla sağlanmalıdır.

GEÇİCİ KONUT VE İŞYERLERİ

AFETZEDELERİN İSTEKLERİ DİKKATE ALINARAK

KENT YAŞAMI İLE UYUMLU OLARAK YERLEŞTİRİLMELİDİR

Orta ve ağır hasarlı yapılar belirlenmesine koşut olarak yaşamın normalleşmesine kadar geçecek süre için GEÇİCİ KONUT VE İŞYERLERİ'nin nerelerde, hangi büyüklüklerde ve nasıl yapılacağı GEÇİŞ DÖNEMİ KENT PLANI'nda kararlaştırılmalıdır. Halkın bu kararlara katılması mutlaka sağlanmalıdır. Geçici İskan çalışmaları Kent yaşamını, mekansal yapıyı gözönünde bulundurarak yapılmalıdır. Geçiş döneminde yaşantılarını geçirecek afetzedeleri mümkün olduğu kadar oturdukları evlerin bulunduğu mahallelerde yerleştirmek esas olmalıdır. Bu amaçla mahallelerde üzerinde daimi iskan aşamasında inşaat yapılması planlanmayan parklar, açık spor alanları, kapalı spor sahaları, üniversite ve okul bahçeleri (öğretmenler ve öğrenciler için), Hastane bahçeleri (hemşireler, doktorlar için), fabrika alanları (işçileri için), kamu yapılarının bahçeleri, fuar alanları gibi uygun alanlar Geçiş Dönemi Kent Planı'nda yer almalıdır (Erzincan'da açık spor alanları kullanılmıştı, Kobe'de de benzer bir uygulama yapılmıştır).

Geçiş Döneminde geçici konut ve işyerlerine gereksinim duyan afetzedelerin çeşitlenmiş eğilimlerini dikkate almak gerekir. Üniversite öğrencileri, hemşireler için yabancı ülkelerden gönderilen yurt olarak kullanılabilen yaz ve kış koşullarına uyumlu büyük çadırlar kullanılabilirken, çocuksuz aileler, yalnız kalan yaşlılar kamu kuruluşlarının misafirhanelerinde, hatta kira yardımı yapılarak otellerde kalabilirler. Geçiş Döneminde afetzede kiracılar için, konut piyasasının kiralık konut üretmemesi nedeniyle, daimi konutların tamamlanmasına kadar kalabilecekleri geçici prefabrik konutlara gereksinim olacaktır.

Çeşitlenmiş geçici konut gereksinimine karşılık çeşitlendirilmiş geçici konut seçenekleri hazırlanmalı ve ihtiyaç sahibi afetzedelerin tercihine sunulmalıdır.

Devlet bu aşamada afetzede vatandaşlarının yanında ve onların kira yardımı seçeneği de dahil olmak üzere isteklerini ve bu konulardaki bilgi ve deneyim sahibi uygulamacılar, müşavirler, akademisyenler ve başta meslek odaları olmak üzere sivil toplum örgütlerinin görüşlerini dikkate alarak afete uğramış kentlerimizdeki Geçiş Dönemi Yaşam Mekanlarını planlamalıdır.

- Geçiş Dönemi Kent Planı'nda geçici konutlar gibi depremde ağır hasar görmüş kent yaşamının önemli işlevleri olan okullar, sağlık tesisleri, kültür merkezleri, sinemalar, diğer kamu tesisleri, çarşılar, ofisler ve küçük sanayi siteleri gibi faaliyetler için kentin mekansal yapısı ve yaşantısı da dikkate alınarak arazi kullanım kararları verilmelidir. Bu işlevler yeni inşaatların tamamlanmasına kadar mümkün olduğu kadar eski yerlerine yakın konumlarda örneğin ticaret birimleri (dükkanlar, mağazalar) trafik akışına mani olmayacak biçimde mevcut ticaretin merkezlerindeki kaldırımlarda, yollarda (bazı yollar geçici olarak yaya trafiğine ve kapalı çarşılarla dönüştürülebilir. Bu yerlerde geçici nitelikte kış koşullarına dayanıklı büyük çadırlar kurulabilir, prefabrike yada hızla inşa edilen çelik konstrüksiyon yapılar yer alabilirler.

SÜREKLİ İSKAN

DEPREME DAYANIKLI YENİ YASALARIN VE YENİ KURUMLARIN YAPILMASI VE MEVCUT YASALAR VE KURUMLARI DEPREME DAYANIKLI DURUMA GETİRİLMESİ

Çağdışı kalmış Afetler mevzuatı çağın gereklerine göre hızla yeniden ele alınmalı ve iç ve dış finansman kaynaklarını kullanabilen, enflasyondan etkilenmeyen, bütçeleştirilip başka sektörlerin finansmanında kullanılmayan bir YENİ AFET FONU kurulmalıdır. Bu fonun idaresi Başbakanlığa doğrudan bağlı olacak ve yeni kurulacak bir AFET YÖNETİMİ İDARESİ'ne verilmelidir. Bu idarenin çekirdeğini geçici olarak kurulmasını önerdiğimiz Doğu Marmara Rehabilitasyon ve Yeniden Yapılanma İdaresi oluşturmalıdır.

Hasar belirleme çalışmalarının kesinleşmesini takiben yeni konut ve işyerlerini sayısı belli olmaktadır. Mevcut Afet mevzuatına göre MÜLK SAHİPLERİ HAKSAHİBİ olmaktadır. KİRACILAR HAKSAHİBİ OLAMAMAKTADIR. Kirada oturan, oturmak zorunda olan öğrenciler, memurlar, işçiler dar gelirli vatandaşlarımız afetzede olarak kabul edilmedikleri için depremlerde ve diğer bütün afetlerde en fazla zarar gören kesim olmakta ve yaşamlarında geri dönülmez fakirleşmeler meydana gelmektedir. Çağdaş sosyal devletler buna göz yummaz.

ÇAĞDAŞ KAMU LOJMANLARI VE KİRALIK KONUT POLİTİKALARININ GELİŞTİRİLMESİ ZORUNLUDUR

- Kötü işletme ve kötü yönetme ile ifrat seviyesine varan bir özelleştirme anlayışıyla kamu lojmanlarının satılması gündeme gelmişti. Çağdaş devlet anlayışıyla kamu lojman yapımı yeniden ele almalı ve yeni bir bakım/işletme modeli ile memurların konut sorunu çözümlenmelidir.
- Aynı şekilde çağdaş bir kamu kiralık konut politikası uygulanmaya başlanmalıdır. Dar gelirlilerin ödedikleri kiralar gelir verisinden düşülmelidir. Toplu Konut İdaresi Belediyelere verdiği Toplu Konut Kredilerinde %25 inin kiralık konut olarak yaptırılmasını ve işletilmesini şart koşmalıdır. Konut kooperatiflerinin de en az %10 oranında kiralık konut yaptırımları zorunlu hale getirilmelidir. Kiralık konut yapacakların kredi miktarları %25 artırılmalıdır. Toplu Konut Kredileri ile inşa edilen konutlar kontrollük müşavirlerince denetlenmelidir. Uzun dönemde bu konut yapım süreçleriyle depreme dayanıklı mülk konut kiralık konut stoku arttırılmış olacaktır.
- Afet Bölgesinde kiracılar ve kamu çalışanları içinde kiralık konut yapımı için projeler hazırlanmalı ve uygulanmalıdır.
- Sürekli iskan aşamasında mevcut yasalara göre afetzede hak sahiplerinin yanında bölgede ki evsiz kalan öğrenciler, yalnız kalan yaşlılar, yalnız kalan çocuklar, memurlar gibi toplum kesimlerine de kentlerin uygun noktalarında yaşam çevreleri inşa edilmelidir.
- Yeni yapılacak konutların ve işyerlerinin özellikleri ve yerleri hak sahiplerinin görüşleri alınarak yeni bir katılım süreciyle kararlaştırılmalıdır.

KENLERİN MEKANSAL VE TOPLUMSAL YAPI ÖZELLİKLERİ DİKKATE ALINARAK YER SEÇİMİ YAPILMALIDIR

Yetişmesi zaman alan bilgili ve deneyimli yöneticiler ve uzmanlar genellikle her hükümet değişikliğinde ya görevden alınmakta ya da emekli edilmekte ve yerlerine genellikle siyasi nedenlerle ya az deneyimli ya da deneyimsiz kişiler atanmaktadır. Kadrolar vasıfsız kişilerle şişirilmektedir. Kamu kuruluşları bir anlamda işsizlik sigortası olarak çalışmaktadır. Kamu yönetiminde ki bu tür anlayışlar kamu yönetiminin verimsizleşmesine, etkinliğinin ve güvenilirliğinin azalmasına yol açmaktadır. Bu deprem öncesi de benzer süreçler işlemiş ve örneğin Afet İşleri Genel Müdürü görevden alınarak bu kuruluşa yeni atamalar yapılmıştır.

Bu yeni atananların konularında deneyimsizlikleri deprem sonrasındaki performansla ortaya çıkmıştır. Telaş içinde inşaatların yapılacakları yerleri, tek boyutlu ve sadece zeminle ilgili araştırmalara göre seçmektedirler. Yapılaşma ve yer seçim kararları bütün boyutlar gözetilerek ve özellikle deprem

sonrasında çok dikkatlice yapılmak durumundadır. Bu konularda Türkiye'nin deneyimlerinden (Erzincan gibi), ve Dünya deneyimlerinden (Kobe gibi) yararlanılması gerekir.

Deprem sonrası yapılacak bütün işler, arazi yer seçim kararları Geçiş Dönemi Kent Planlarında yer almalıdır.

Üzerindeki binaların yıkıldığı arsalar zemin açısından gözden geçirilmelidir. Yapılacak maliyet çalışmaları sonucunda (altyapının mevcut olması inşaatların hızla ve daha ucuza mal olmasını da sağlar.) bu arsalar kamulaştırılmalıdır. Bu arsalar üzerinde gerek kentlerin mekansal yapılarıyla uyumlu modern iş ve ticaret merkezleri ve gerekse yoğunluğu azaltılmış, binalar arasında gerekli mesafeler bırakılmış, monolitik, depreme dayanıklı olarak tasarlanmış ve bağımsız kontrol müşavirlerce denetlenmiş konutlar yapılmalıdır. Böylece hem yüzyıllardır oluşmuş iş hayatı hem de insanlar arasındaki yerleşik komşuluk ilişkileri yeniden tesis edilmiş olur. Kent içinde ki bu alanlara ek olarak çağdaş toplu konut alanları da tasarlanarak gerçekleştirilmelidir. Bütün inşaatlar bağımsız (herhangi bir inşaat firması veya inşaat malzemesi üreten bir firma tarafından kurulmamış olması gerekir) kontrol müşavirlik firmaları tarafından denetlenmelidir.

ORTA HASARLI BÜTÜN YAPILAR CİDDİ BİR DEĞERLENDİRME SÜRECİ SONUNDA DENETİMLİ OLARAK GÜÇLENDİRİLMELİDİR

- Orta hasarlı binaların güçlendirme projeleri ve denetimleri bağımsız müşavirlik firmaları tarafından yapılmalıdır. Bu sürecin denetiminde ise Erzincan ve daha sonra meydana gelmiş depremler sonrasında yapılan uygulamalarda görev alarak bu konularda know-how geliştirmiş ve deneyim sahibi olmuş bilgili Akademisyenler de görev almalıdır. Bu firmalarda çalışacak mühendis ve mimarların ise Deprem Araştırma Enstitülerinden diploma alarak sertifikalı olma şartı da getirilmelidir.
- Orta hasarlı yapılardan hangilerininin güçlendirileceği yerinde, laboratuvar ortamlarında yapılacak çalışmalar, deneyler ve testlerle ortaya çıkacaktır. Ayrıca bulgulara göre yapılacak çalışmalarla maliyetler ortaya çıkacaktır. Bunlara paralel olarak söz konusu yapının mevcut kat yüksekliğinin deprem sonrası revize edilen yapılaşma planına göre durumu incelenecektir. Bütün bunlara bakılarak güçlendirme kararı yada yeniden yapım kararı verilmelidir.

DEPREM BÖLGELERİNDEKİ BÜTÜN ÖNEMLİ VE BÜYÜK YAPILAR VE TESİSLERİN DEPREME DAYANIKLILIĞI TEST EDİLMELİ VE GEREKEN GÜÇLENDİRMELER YENİ BİR DEPREMİ BEKLEMEDEN YAPILMAYA BAŞLANMALIDIR.

Erzincan Depremi Rehabilitasyon ve Yeniden Yapılandırma Projesi kapsamında İstanbul ve İzmir'de bulunan kamu hastanelerinin depremler dayanıklılığı incelenmektedir. Bu tür işler ciddi ve zaman alıcı işlerdir. 20 uzman yaklaşık bir yıldır 56 hastanede 550 blok üzerinde

alışmaktadır. Yapıların %90 nının güçlendirmeye ihtiyaı ortaya çıkmıştır. Bu henüz hiçbir inceleme yapılmayan diğer kamu yapıları için de geçerliyse Türkiye çok önemli bir sorunla karşı karşıyadır. Ayrıca son depremde bazı özel sektör hastaneleri de yerle bir olmuştur. Kamu yapılarının yanında özel sektöre ait yapıların da depreme dayanıklı duruma getirilmesi gerekmektedir.

Hastaneler, niversiteler, liseler, temel eğitim okulları, spor tesisleri, kültür ve eğlence merkezleri, iř ve alışveriş merkezleri, kamu yapıları, sanayi tesisleri, rafineriler, enerji santralleri, barajlar, önemli altyapı tesisleri gibi bütün yapı ve tesisler uzun dönemli bir seferberlik anlayışıyla Erzincan deneyiminde geliştirilmiş modeller de dikkate alınarak deprem öncesi incelemeye alınmalı ve güçlendirme çalışmalarına başlanmalıdır. İster kamu ister özel olsun her kurum ve kuruluş kendi gelişme stratejilerini ve btlerini hazırlarken afetlere dayanıklılık boyutunu da dikkate almalıdırlar.

13.09.1999